

เทศน์เช้า วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

อยากทำความดี อยากมาวัด วัดป่า มันวัดป่า มันวัดกันมันไม่ลงตัว ความลงตัวของชีวิตนะ ถ้าชีวิตลงตัวแต่ละชีวิตมันจะลงตัวของมันเอง ถ้าชีวิตไม่ลงตัว เห็นไหม ชีวิตลงตัวมันก็ยังเป็นภาระอีกล่ะ ถ้าเป็นภาระของเราเราต้องพยายามศึกษาของเรา ถ้าชีวิตลงตัวนะ ชีวิตลงตัวมันเป็นไปได้ ถ้าชีวิตไม่ลงตัวมันลำบากลำบากของเรา มันเป็นประสาของเรา

แต่ลงตัวไม่ลงตัวขนาดไหนมันก็อยู่ที่ความพอใจด้วย ทุกข์ยากขนาดไหนถ้ามันลงตัวมันพอดีมันพอดีไป ถ้าทุกข์ยากขนาดไหนมันไม่ลงตัวมันไม่พอดี ความไม่พอดีมันความขัดใจ ใจตัวมีความขัดใจมันแล้ว พอความขัดใจมันมีความเผาไหม้ตัวมันเอง ถ้าความเผาไหม้ตัวมันเอง นั้นนะเขาเรียกว่าทุกข์ล่ะ ตัวทุกข์ เราไม่เห็นตัวมันเอง เราพอใจเราขัดใจแต่ว่าความพอใจขัดใจข้างนอก แต่เราไม่เห็นความพอใจขัดใจจากภายใน ความพอใจกับความไม่พอใจจากภายใน ในหัวใจตัวนั้น นั้นนะตัวกิเลส

กิเลสตัวนี้คือตัวที่พาเราเกิดมา มันมีมา มันเป็นพลังงานอันหนึ่ง อกุศลความคิดที่ไม่ดี ถ้าเป็นกุศลล่ะ กุศลอกุศลมันเป็นตัวขับเคลื่อนทั้งคู่ ถ้าตัวขับเคลื่อนทั้งคู่ทำให้ตัวเราเกิดมา สิ่งที่เกิดขึ้นมาแล้วมันถึงประสบสิ่งที่เราประสบกันอยู่ตลอดนี้ สิ่งทีประสบอยู่นี้ มันเป็นความอะไร? มันเป็นความพอใจไหม? ถ้าเป็นความพอใจ อันนั้นสุขที่ว่าสุขในโลกเขา มีความสุขมีความสุขพอใจชั่วคราเป็นอมิส

สิ่งที่เป็นอมิสโลกนี้เป็นอมิสทั้งหมดเลย สิ่งที่เป็นอมิส มันต้องอาศัยสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้น อาศัยสิ่งนั้นต่อเนื่องกันไปตลอดเวลา สิ่งนี้มีถึงมีสิ่งนั้น สิ่งนี้มีถึงมีความคิดตลอดไป ความคิดมีมันมีพื้นฐานของมัน แต่ความคิดตัวนี้มันควบคุมไม่ได้ พอมันควบคุมไม่ได้ มันถึงว่าความลงตัวของมัน มันลงตัวขนาดไหน แต่ไอ้ตัวนี้มันจะขัดอยู่ข้างใน มันลงตัวในความเป็นกรรม

กรรมมันพอดีกับชีวิตของมัน กรรมพอดีกับผู้กระทำนั้น กรรมเกิดมาพอดีแล้วมันลงตัวมันไปเอง แต่ไอ้ความไม่พอใจตัวนั้นนะ มันไม่พอใจ มันจะลงตัวขนาดไหนมันก็ไม่พอใจ ความไม่

พอใจของกิเลส กิเลสมันต้องการตลอดไป แต่เราไม่สามารถควบคุมมันได้ ถ้าเราไม่สามารถควบคุมมันได้ เราถึงต้องเอาอามิสกับอามิสเข้าไปชนกัน อกุศลคิดถึงความไม่ดี เราคิดถึงกุศลความใฝ่ดี

เราพยายามตัดแปลงตน เราพยายามหาสิ่งที่ว่าเราสะสมทุนของเราขึ้นมา เราสะสมเพื่อเรา สะสมบุญกุศลขึ้นมา มันต้องเป็นการกระทำ เรากระทำขึ้นมา มันถึงเป็นประโยชน์กับเรา ถ้าเราไม่กระทำขึ้นมา มันไม่เป็นประโยชน์กับเราเลย ของมันมีอยู่ สรรพสิ่งนี้มีอยู่ สังขธรรมมีอยู่ แต่เราไม่แสวงหา เราไม่ชวนขวายนั่นก็ไม่ได้กับเรา ถ้าเราชวนขวายก็ไม่ได้กับเรา

ชีวิตก็เหมือนกัน ชีวิตเราปล่อยไปตามกระแสปล่อยไปตามกรรม ทุกอย่างอยู่ที่การกระทำ อยู่ที่กรรม แต่กรรมนั้นเป็นกรรมชั่ว กรรมชั่วที่เราเคยทำมา ในอดีตชาติเราไม่รู้ขึ้นมา มันส่งผลขึ้นมา กรรมดีส่งผลขึ้นมาให้เป็นกุศล กรรมดีกรรมชั่วมันส่งผลขึ้นมา แล้วปัจจุบันละ ปัจจุบันเราต้องสร้างคุณงามความดี ๆ “ทำดีได้ดี” พระพุทธเจ้าพูดไว้ถูกต้องแล้ว “ทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว”

แต่เราบอกว่า เราทำคุณงามความดี เราทำดีเพื่อดี แต่ความดีทำความดี คือดีนี่คืออะไร? คือดีมันเป็นความสุขใจของเราแล้ว เราทำสุขใจของเรา เราทำใจของเราคนเดียวเท่านั้น ถ้าทำใจของเราคนเดียวให้พ้นจากความทุกข์ได้ เราจะประเสริฐที่สุด พอเราประเสริฐขึ้นมา มันเป็นความสุขใจของเราแล้ว นั่นแหละเราทำดีเพื่อเรา ความดีเพื่อเราเพื่อความรู้แจ้งของเรา มันปกปิดกันได้ความผิดพลาดทุกอย่างนี้มันความข้างนอก เรื่องข้างนอกเรื่องทางทุจริตมันปกปิดกันได้ แต่มันไม่สามารถปกปิดตัวเองได้ ตัวเองทำอยู่แล้วตัวเองเข้าใจอยู่ มันจะปกปิดตัวเองได้อย่างไร? มันปกปิดตัวเองไม่ได้

ไอ้ความทุกข์ความสุขในหัวใจก็เหมือนกัน ถ้ามันรู้ขึ้นมา มันรู้จากภายใน มันรู้ขึ้นมาจากภายใน มันรู้ขึ้นมาเองของมันเอง แล้วมันทำของมันเองขึ้นไป นั่นแหละมันแก้ไขตนเองได้ การแก้ไขตนเองถึงประเสริฐ แต่การแก้ไขตนเองเราหาไม่เจอ เราหาสิ่งขึ้นไปเราหวังพึ่งความสุขข้างนอก เราหวังพึ่งความสุขทั้งหมดเลย ทุกคนหวังพึ่งความสุขทั้งหมด หวังพึ่งข้างนอกทั้งหมด มันถึงหาที่พึ่งไม่เจอ

คนหาที่พึ่งไม่เจอเพราะว่าหาที่พึ่งตะครุบเงา ถ้าตะครุบเงาแล้วมันจะไม่ได้เลย อารมณ์ความคิดนี่ก็เป็นเงาอันหนึ่ง เป็นเงาอันละเอียด แต่เงาอันละเอียดนี้มันก็เกาะเกี่ยวกับข้างนอก มัน

พุ่งชานไปข้างนอก มันคิดถึงข้างนอก มันจะพุ่งชานไปข้างนอกทั้งหมดเลย มันคิดถึงข้างนอกแล้ว มันเกาะเกี่ยวกับข้างนอกนี้มันไปแล้ว จิตไม่อยู่กับตัว

เรานั่งอยู่นี่ แต่ความคิดเราคิดถึงบ้าน คิดถึงสรรพสิ่ง มันไม่อยู่กับตัวเราเอง สิ่งที่ไม่เคยอยู่กับตัวเอง มันเป็นประโยชน์กับเราไม่ได้ บ้านร้าง ร่างกายอยู่นี่ แต่หัวใจไม่เคยอยู่กับร่างกายเลย แล้วเราต้องพยายามทำให้บ้านนั้นไม่ร้าง ให้คนนั้นอยู่ในบ้านนั้น ถ้าคนอยู่ในบ้านนั้นพร้อมที่จะทำงานนั้น คนอยู่ในบ้านนั้นรักษาบ้านนั้นได้บ้านนั้นจะปลอดภัย

ถ้าคนไม่อยู่ในบ้านนั้น โจรขโมยมันลักข่วลักของของบ้านนั้นก็ได้อ้อ หัวใจไม่อยู่ในร่างกายของเรา หัวใจคิดออกไปพุ่งชานออกไป แล้วมันจะคุ้มครองตัวเองได้อย่างไร? มันคุ้มครองตัวเองไม่ได้ ถึงต้องทำความสงบของใจ ต้องทำความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบขึ้นมา มันไม่รู้อะไรเลย ไม่รู้สิ่งต่าง ๆ เลย แต่มันปล่อยวางขึ้นมา มันไม่ต้องรับรู้สิ่งใดปัญญามันไม่เกิด มันไม่รู้อะไรก็แล้วแต่ เพื่อจะให้มันเข้าบ้านของตัวเอง

ความเข้าบ้านของตัวเองเพื่อให้บ้านมีเจ้าของ มีคนรักษาอยู่ อันนี้มันพยายามถอยกลับมาเพื่อจะเข้ามาให้เห็นว่าเราจะแก้ไขตนเองได้อย่างไร? เราจะแก้ไขตนเองได้ ถ้าเราจับต้องได้ ถ้าเราแก้ไขตนเองไม่ได้ เราไปประพฤติปฏิบัติธรรมตามกระแสณะ กระแสโลกคิดไปว่า เราจะประพฤติปฏิบัติธรรมตามกระแสเขาไป ประพฤติปฏิบัติหาออกไป มันก็ไปตามกระแสของโลก มันเกาะเกี่ยวในอารมณ์อย่างนั้น อารมณ์ที่ว่าอยากได้ขึ้นมา ความอยากได้ของใจ

ใจอยากได้สิ่งใด มันสร้างอารมณ์ใหม่ขึ้นมา อารมณ์ใหม่ขึ้นมา มันก็เป็นอารมณ์ใหม่ขึ้นมา แต่ถ้าเราขึ้นจากอารมณ์ใหม่ คนเราเกิดมามีความคิดอยู่แล้ว ถ้าไม่คิดเริ่มต้นจากความคิดเรามันจะเอาเริ่มต้นมาจากไหน? ถ้าเริ่มต้นจากความคิดเรามันจะสงบตัวไปได้อย่างไร? ความสงบตัวไม่ได้ เพราะว่าเราไม่มองตรงนี้ไง เราไปมองสิ่งอื่นก่อน ถ้ามองตรงนี้มันจับต้องตรงนี้ได้

แต่ตัวมันเองก็ไม่ใช่ว่าเป็นสิ่งที่พึงได้ ตัวมันเองเป็นทางผ่าน ตัวมันเองจะผ่านเข้าไปถึงความคิดของตัวเอง ตัวเองมันผ่านเข้าไปความสงบของใจ เราถึงต้องใช้คำบริกรรม คำบริกรรมก็เป็นความคิดอันหนึ่ง ถ้าความคิดไม่คิดสิ่งใดเลย มันเกาะเกี่ยวสิ่งใดไม่ได้ เราจะปฏิเสธความมีสังขารธรรมความมีอยู่ไม่ได้ สังขารธรรมความจริงคือมันมีอยู่แต่มันมีอยู่โดยที่มันอาศัยสิ่งนี้ขับเคลื่อนออกไปกับมันมีอยู่เพื่อจะย้อนกลับเข้ามาภายใน กับมีอยู่ เห็นไหม เรามีอยู่ แล้วเราใช้ความมีอยู่นี้เป็นประโยชน์กับเรา เพื่อย้อนกลับเข้ามาหาตัวเราเอง นั่นนะมันจะเห็นคุณค่าของตัวเอง

ถ้าเห็นคุณค่าของตัวเองมันจะจับต้องตัวเองได้ มันจะเห็นใจของตัวเอง นี่สิ่งที่ประเสริฐสิ่งที่เป็นใจ แต่ใจนี้เราฟุ้งซ่าน เวลาผู้ปฏิบัติใหม่ ๆ ทุกคนบอกว่า มันทำลำบาก มันทำยากมาก แล้วทำแล้วก็ไม่เห็นได้ผลอะไรเลย จับต้องสิ่งใดก็ไม่ได้ มันจับต้องสิ่งใดไม่ได้เพราะอะไร? เพราะว่าสิ่งนี้มันของประเสริฐมันเลิศโลก พระพุทธเจ้าบอกว่า “ธรรมะนี้แสนกว้าง กว้างแสนกว้าง ลึกแสนลึก” เราไม่สามารถจับต้องได้เลย เพราะเราผลอ

เราจับต้องได้แต่สิ่งหยาบ ๆ เราถึงเป็นมนุษย์ปุถุชนไง ปุถุชนคนหนาไปด้วยกิเลส ผู้ทำความสงบของใจขึ้นมาเป็นกัลยาณปุถุชน เป็นผู้ที่ควรแก่การงาน เป็นผู้ที่มีพื้นฐานของใจขึ้นมาแล้ว นี่เพราะเราเป็นปุถุชนคนหนาไปด้วยกิเลส เราหนาไปด้วยกิเลส กิเลสมันปิดบัง มันผลักไสออกไป มันถึงออกไปข้างนอก วุฒิภาวะของใจ ใจมันหยาบมาก ใจมันวุฒิภาวะของมนุษย์ปุถุชนเลย มันเป็นไปตามประสาโลก มันเป็นไปตามประสามัน มันแผ่ออกไปประสามัน

เหมือนแสงอาทิตย์มันส่องไปตลอด แต่แสงอาทิตย์มันยังมีประโยชน์กับเรา แต่ความคิดของเราที่เป็นประโยชน์เหมือนกัน เป็นประโยชน์ต่อเมื่อประกอบสัมมาอาชีวะ ถ้าเป็นโทษละ สิ่งที่เป็นโทษ ดวงอาทิตย์มันก็ให้โทษกับสิ่งที่เป็นโทษกับมันเหมือนกัน มันเราร้อนมากมันเผา มันก็ให้เป็นความเสียหาย

นี่ก็เหมือนกัน ความคิดปุถุชนเป็นแบบนั้น แล้วจะย้อนกลับเข้ามา วิุฒิภาวะของมันจะเพิ่มขึ้น มันจะเจริญขึ้นมา เจริญขึ้นมาเพราะว่าเรารู้ตัวเราเองนี่ มันเข้าไปสงบขนาดไหนมันจะแปลกประหลาดมหัศจรรย์กับตัวเอง ทำไมสิ่งนั้นมีขึ้นนี่มันจะร้องอ้อขึ้นมาละ แล้วมันแปลกประหลาดมหัศจรรย์กับใจ นั่นนะแค่ความสงบของใจ แค่นี้ก็รู้ตัว รู้จักเราเท่านั้นเอง

เรารู้จักเรา เรายังแปลกประหลาดขนาดนั้น แต่เราไม่รู้จักระเลย เราไปหาในสิ่งข้างนอก เราหาว่านวยไปหมดเลย เราไม่รู้จักรักตัวเราเองเลย แค่นี้ก็รู้จักรักตัวเราเองมันก็แปลกประหลาดแล้ว แล้วแปลกประหลาดแล้วก็ทำอะไรไม่เป็น เพราะมันวิปัสสนาไม่เป็น ถ้าวิปัสสนาเป็น มันจะย้อนกลับขึ้นมาในหัวใจของเรา นั่นนะวุฒิภาวะของใจนะ ความลงตัวของมัน มันลงตัวเพราะกิเลสมันพาลลงตัวอย่างหนึ่ง

ความลงตัวของธรรมที่มันจะพาลลงตัวนี้ เราต้องสร้างสมขึ้นมา เราสร้างสมธรรมขึ้นมา เห็นไหม ภาวนามยปัญญาจะเกิดขึ้นมา เพราะเราสะสม เราคิดค้นขึ้นมา มันจะเกิดเองโดยธรรมชาติ มันจะรอให้มันเกิดเองโดยที่ความสงบของใจ เห็นความมหัศจรรย์ของใจเห็นความ

สงบแล้วมันจะเกิดเอง มันเป็นไปไม่ได้หรอก สรรพสิ่งทั้งหลายมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา มันต้องพลัดพราก มันต้องแตกสลายเป็นธรรมดา มันต้องเสื่อมสภาพไปเป็นธรรมดา

อันนี้ก็เหมือนกัน สรรพสิ่งที่มันเกิดขึ้นมาแล้วมันต้องกลับไปสู่สภาวะของมัน มันต้องเคลื่อนไหวกของมันไป ถ้ามันเคลื่อนไหวกของมันไป มันก็หมดสภาวะของมันไป ความสงบของใจสงบแล้วเดี๋ยวมันก็ทำให้ฟุ้งซ่าน พอสงบแล้วมันสงบได้ชั่วคราว มันไม่ได้ทำร้ายกิเลส นี่ศาสนาพุทธสอนชำระกิเลส ถือว่าใช้ปัญญาอันนี้ปัญญาใคร่ครวญ

ถ้าเราไม่มีปัญญาอันนี้ มันเป็นโลกียะ มันเป็นเรื่องของโลก โลกคิดไปตามประสาโลก มันก็หมุนไปตามประสาโลก แต่มันคืออย่างหนึ่ง คืออย่างที่ว่ายังแสวงหาทางออก กับโลกที่คิดไป ประสาโลกแล้วไม่ย้อนกลับเข้ามาเลย เราไม่เคยคิดแสวงหาทางออกเลย อยู่จมกับโลกเขาไป โลกอยู่กับโลก แล้วเป็นโลกเขาไป ก็เกิดมาโดยสภาวะที่เป็นมนุษย์สมบัติขึ้นมา มีอำนาจวาสนาที่สามารถทำได้ มีวาสนานะ วาสนาเพราะอะไร? เพราะมีกายกับใจจึงสามารถวิปัสสนาได้

ถ้าตายไปแล้วตกไปนรก มันมีแต่ความทุกข์ขึ้นมา มันคิดอย่างไรว่ามันจะพ้นจากทุกข์นี้ไปให้ได้ มันไม่คิดถึงอย่างอื่นหรอก อยู่บนสวรรค์ก็เพลินไปตลอดไป ยกเว้นไว้แต่ การที่ว่ามาฟังธรรมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฟังธรรมครูบาอาจารย์อย่างหนึ่ง นั่นถ้าเขามีบุญญาธิการมา อันนั้นจะลงมาทำได้ลงมาเป็นประโยชน์กับโลกเขาได้ ลงมาเป็นประโยชน์กับใจดวงนั้นได้

แล้วเกิดมาเป็นมนุษย์นี้ มันเห็นซึ่ง ๆ หน้า แต่ทำไมกิเลสมันพาให้ไม่เชื่อล่ะ? กิเลสมันพาให้ไม่แสวงหาล่ะ? กิเลสมันพาไม่ให้กระทำล่ะ? เราแสวงหาเราต้องกระทำของเราขึ้นมา เราสะสมของเราขึ้นมา

ใจนี้เป็นสมบัติอันประเสริฐ ใครทำใจของตัวเองได้ ใจดวงนั้นจะประเสริฐขึ้นมา จะพัฒนาขึ้นมา พัฒนาขึ้นมาพึ่งตัวเองได้นะ พึ่งตัวเองได้แล้วมีความสุขด้วย แล้วจะเข้าใจเรื่องของสภาวะต่าง ๆ แล้วมันจะเห็นว่าเรื่องนี้ เข็มนาฬิกามันเคลื่อนที่ไปตลอดเวลา ชีวิตเราจะหมดไปตลอดเวลา เข็มนาฬิกา ๒๔ ชั่วโมงมันเร็วมาก ถ้าเรานั่งอยู่กับนาฬิกานี้มันจะไปตลอด มันจะหมุนไป

นี่ก็เหมือนกัน การเสียเวลาของเราไปที่มันชีวิตนี้ผ่านไป มันหมดเวลาไป แล้วเราต้องตายไป อันนี้ไม่คิดถึงว่าเราจะพ้นจากไปไหน ถ้าเราคิดตรงนี้ไม่ได้ เราไม่มีโอกาสขึ้นมาละ นี่ปัญญา

เกิดขึ้นมาเพื่อจะเอาตัวเองรอด ปัญญาเพื่อจะแสวงหาทางออกเท่านั้นนะ ปัญญาคิดถึงความสะดวกใจ ความหาที่ว่าเราจะออกทางไหน กับปัญญาที่จมอยู่ในโลก ทั้ง ๆ ที่เกิดมามีสมบัติพร้อมนะ มีกายกับใจพร้อมที่จะประพฤติปฏิบัติ แต่ไม่ประพฤติปฏิบัติ หรือไม่ทำขึ้นมา มันก็สิ้นเวลาของเราไป ถึงเวลาที่มันจะตายไปแล้วมันจะเสียดายทีหลังไง เสียดายโอกาสปัจจุบันนี้ เสียดายเวลาที่เห็นอยู่นี้ เสียดายเวลาที่ผ่านไปนี้ แต่เวลามันผ่านไปแล้วเรียกคืนไม่ได้ แต่ปัญญาถ้ามันเริ่มต้นได้นี้ มันจะทำตัวเองได้ เอวัง